

КІНЬ ПРАГМАТИКИ Й ЛАНЬ ПОЕТИКИ (РОМАНИ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ ОЧИМА СТУДЕНТІВ-ЛІТЕРАТОРІВ)

Стаття постала на основі досвіду роботи зі студентами в журі популярних літературних конкурсів. З огляду на розрізненість критеріїв оцінки текстів масової культури запропоновано інтегрований підхід, що враховує не тільки традиційні вимоги до чинників змісту і форми, а й прагматичні інтереси видавців та запити читачів. Мета – сприяти употужненню як художньо-естетичних засад, так і читабельності романів масової культури.

Ключові слова: принадність заголовка, композиція, психологія персонажів, мова, читабельність.

Anatoliy Tkachenko. 'Horse' of Pragmatics and 'Fallow Deer' of Poetics (Novels of Mass Culture in the Eyes of Students-Writers)

The paper is based on the experience of working in the jury of literary competition in cooperation with students. Taking into consideration the diversity of evaluation criteria of the mass culture texts, the integrated approach has been suggested, as in this case one should take into account not only meeting traditional elements of form and content, but also pragmatic interests of publishers and the needs of readers. The aim of this approach is to promote both aesthetic principles and readability of mass culture novels.

Key words: appeal of title, composition, psychology of characters, language, readability.

У фінальних засіданнях журі беруть участь переважно видавці, зацікавлені – і це природно – у доборі текстів, які добре продаватимуться. А також часом і письменники, критики та літературознавці, котрі більше уваги звертають на художні властивості творів. Між цими категоріями поціновувачів виникає неабияка розбіжність думок, смакових суджень, а все ж завдяки жвавим дискусіям, заповненню індивідуальних протоколів та виведенню на їх основі середнього рейтингу визначають переможців, володарів спецвідзнак, призів тощо. А на попередніх етапах відбору майбутніх фіналістів романи оцінюють переважно групи із трьох експертів-волонтерів.

За згодою організаторів Міжнародного літературного конкурсу “Коронація слова” Юрія й Тетяни Логушів залучаємо до читання романів групи студентів спеціальності “Літературна творчість, українська мова і література” Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Складаємо алгоритм роботи так, щоб один твір прочитало 3–5 осіб, потім відбувається обговорення, оцінювання за кількома параметрами й нарешті – визначення рейтингу.

Параметри розробили з надбань класичної філології, але й додали такі “маскультівські” позиції, як *принадність заголовка* та *читабельність* і, відповідно, прогноз щодо перспектив *продажу*. А до надбань, певна річ, належить передусім “Поетика” Аристотеля (наполягаю саме на такому написанні: грецькою звучить навіть Аристотель, та й в однокореневих словах Аристарх, аристократ – *и*, а не *і*). Цей дуже стародавній грек визначив шість елементів трагедії в такій послідовності: 1) *мітос* (міф, оповідь, а також синтез подій, звідки походять пізніші терміни *фабула* {лат.} і *сюжет* {франц.}); 2) *характери*; 3) *думка* (уміння казати істотне й доречне); 4) *мова* (однаково важлива і в метризованій, і в простій формі); 5) *музика*; 6) *видовище* (найменш важливе, бо сила трагедії зберігається й без вистави, а влаштування видовища потребує радше мистецтва декоратора). Як бачимо, у такому розкладанні художнього твору на елементи *мови* відведено четверте місце. Але то грецькій мові, якій тоді ніщо не загрозувало. А наша нині найбільш потерпає порівняно з усіма іншими параметрами тексту, який іноді важко назвати художнім саме через зневагу до слова. Часом конкурсанти не гребують навіть машинним перекладом або намагаються писати двома мовами, не знаючи жодної.

Ось кілька цитат із роману, який ми не пропустили у фінал, хоч і добряче посміялися: “– Знаєшь... – важко зітхає підіймаючи голову в гору. На очах

знов заблищали сльози. – Как объяснить? – разводите руками і чемно посміхається. – Жизнь такая! Нечего не поделаешь! – впевнено запевняє; “На справді, все склалося не так... Як тільки я переступила поріг інституту, щаслива подружка Яна вп’явшись, як чорна п’явка до тіла, цілувала Олега. Взявши в оборот ситуацію, вона притисла його між вікном та стіною. Жорсткими, занадто грубими руками тримала його за ший, щоб якомога далі засунути свій язик в його ротову порожнину”; “Я здавала іспит по філософії (на який спізнилася на кілька годин). Тільки-но встигла вийшла із аудиторії, як він підбіг до мене. Привітав із вдалим складанням екзамену, який припав на професійне свято – День журналіста”. Псевдонім автора – Марія Біль. А роман називається “Розпач душі”. Підійдете до такого на прилавку? Ось вам і роль заголовка.

День фахово неграмотного журналіста. Якби ж то тільки день! Неграмотність прогресує день у день і навсібіч, засовуючи свій язик у ротові порожнини всього нашого, здебільш несвого інформаційного простору.

Модернізувавши Аристотелеві “елементи”, які не втратили своєї ваги й щодо романів, та “схрестивши” їх із “маскультівськими”, одержуємо такі критерії: 1) *принадність заголовка*; 2) *композиція (фабула, сюжет, умотивованість ситуацій)*; 3) *характери (або ж психологія персонажів)*; 4) *мова*; 5) *читабельність* (і відповідно прогноз щодо продажу).

Оцінки виставляємо за 12-бальною шкалою в кожній із позицій. У сумі один роман може одержати максимум 60 балів. Далі, якщо його читало, наприклад, 5 осіб, додаємо їхні бали і ділимо на 5. Виходить середній бал, який і визначає рейтинг. Це чималою мірою страхує від суб’єктивності.

Окрім усього іншого, викладач має змогу, по-перше, активізувати жанр усної розповіді (а з нею в наш блютузний час не вельми благополучно) з обміном думками та висловленням критичних суджень; по-друге, перечитуючи вже письмові рецензії, практично унаочнювати вимоги спецкурсу “Теорія і практика редагування”.

За згодою студентів, нижче публікую їхні рецензії на романи, що здобули три перші призові місця “Коронації слова – 2016”. Скорочення (<...>), закреслення, підкреслення та [вставки], що пояснюють правки й зауваги, – мої.

Тетяна Пахомова (Радехів),
“Я, ти і наш мальований і немальований Бог”.
(Соціально-психологічний, історичний роман).
І премія

Ірина Лісничук, 4-й курс 2015/16 навчального року:

1. Заголовок. Оригінальний та загадковий. Відразу впадає в очі й викликає бажання прочитати роман. Чомусь перша асоціація наштовхує на думку, що це має бути якийсь любовний роман[,] ну чи, принаймні, [тут у значенні “бодай”, коми зайві] роман із виразною любовною лінією. Але насправді, хоч кохання та любов у творі є (та і який роман без цього), однак назва стосується зовсім іншого, та й любові певним чином теж, а саме любові до інших людей. В епіцентрі подій – єврейська родина Зільберманнів у часи Другої Світової [світової] війни та німецької окупації. Протягом прочитання твору читача [не варто розписуватися за абстрактного читача, до того ж тавтологія] ні на мить не полишає почуття тривоги та вболівання за долю головних героїв. Лише трьом із сім’ї (матері та [й] двом дітям) [у]дається врятуватися, утекти з табору смерті. А рятують їх, іудеїв, ризикуючи власним життям, українці-християни. У християн свій Бог (мальований), у євреїв свій (немальований). Але це не заважає двом сім’ям стати одна одній рідними. “*Основи людяності для всіх і справді однакові, Давиде... І не важливо, яке ім’я у Бога, який його вигляд... Важливим є його слово, яке впало у людські душі і проросло сходами людяності, і відділило нас від світу тваринного егоїзму...*”. У цих

рядках [–] головна думка роману й розшифрування назви. ♪ [Чи в] мальованого, чи в немальованого Бога ти віриш – неважливо, головне, перш за все, бути [насамперед] Людиною. Безперечно, назва роману дуже вдала, символічна та глибокоідейна. **12 балів.**

2. Фабула, сюжет, композиція, умотивованість ситуацій. Автор знайомить читача з родиною Зільберманнів, що мають свій ювелірний завод та [і] кілька крамниць у Львові. Три покоління мирно та дружно живуть в одному домі: бабуся Циля та [й] дідусь Яков, їх[ній] син Аарон [і]з дружиною Естер, їх[ні] діти: син Давид і донька Міра. Кращого життя годі бажати. Однак Друга [с]вітова війна не оминає й Галичину. Німецькі солдати відразу починають наводити [запроваджують] у Львові свої порядки. І Зільберманни з острахом чекають, що в будь-який день нацисти постукають у двері їх[нього] будинку. Проти євреїв починаються репресії. Їх тисячами розстрілюють на вулицях, відправляють [запроторюють] у гетто, де на них чекає мученицька смерть, обкладають контрибуціями, розграбовують їх[ні] будинки. Дістається й родині головних героїв. Дідусь помирає від серцевого нападу, чоловіка розстрілюють за містом, бабуся вбивають прямо на очах у внуків та невістки. А решту сім'ї виселяють у гетто. Автор детально змальовує жахливі картини життя євреїв у подібних закладах, де люди помирають від голоду чи замерзають на смерть, не маючи навіть, що одягнути [вдягнути], аби зігрітися. Багато гине від вкороб, є й такі, що не витримують усього того жахиття психологічно й добровільно йдуть під кулі німецьких солдат[ів]. Естер із дітьми в пошуках кращої перспективи погоджується їхати в інші табори, де нібито для євреїв [нібито] є робота. Хоча насправді їх там спалювали заживо [живцем] або ж садовили в газові камери, і не лише євреїв, а й циган, українців, поляків. На щастя, Зільберманнів відправляють [заганяють] на будівництво дороги. Умови життя, праці просто нестерпні, але, принаймні, [та не треба виокремлювати це слово] є можливість жити (поки що). Головним героям таланить: селянин Степан допомагає їм втекти [утекти] й переховує біженців у себе вдома, у погребі, який він зі своєю [із] дружиною спеціально підготував для врятованих. Поряд із долею єврейської сім'ї (чи того, що від неї залишилося) розгортається друга сюжетна лінія, яка тісно сплітається в одну з першою, – доля родини Врублевських, що врятували від смерті матір із дітьми. Майже три роки сидять у підземеллі втікачі, лише вночі маючи можливість вийти розім'ятися та подихати свіжим повітрям. Кілька разів виникає ризик бути викритими, що означало б розстріл на місці й біженців, і їх[ніх] рятівників. Але, дякувати Богу, кілька обшуків в [у] будинку та сараї Врублевських закінчуються поразкою шукачів – німецьких солдат[ів], офіцерів та українського поліцейя Юрка, що на них працював. За час перебування в погребі Естер, Міри та Давида у Врублевських з'являється довгоочікуване (після смерті доньки) поповнення: спершу один хлопчик, а потім і другий. Єврейська та українська родини постійно допомагають одна одній і стають як рідні (хоч і не по крові та вірі) [зайве уточнення, і так зрозуміло]. Нарешті німецькі війська відступають і Зільберманни можуть вільно вийти назовні, щоб почати нове життя.

Письменник детально змальовує звичаї євреїв, їх свята, побут, страви, світогляд. Твір насичений філософськими роздумами про сенс людського життя, сутність людини, її покликання, абсурд та нелогічність людських учинків; про релігії, закони світу, суспільства та людського існування; про справедливість і несправедливість, праведність і гріховність, добро [і] та [сполучник "та" передбачає партнерство] зло, любов і ненависть, вічне й [і] тлінне, духовне й [і] матеріальне тощо. Я б назвала цей твір не просто історичним, а й філософським із потужним релігійним контекстом (філософські роздуми різних героїв трапляються чи не на кожній сторінці).

Композиція, на перший погляд, проста. Проте насправді ускладнена ретардаціями, ліричними відступами. Є багато інтертекстуальних (цитати з

Біблії, єврейські притчі, афоризми, прислів'я, приказки) та інтермедіальних (молитви, пісні, колядки) вставок. Кульмінацій у романі чимало, бо ж на шляху головних героїв постійно якісь перипетії. Розповідь зберігає напругу від першої й до останньої сторінки. Роман не ділиться на розділи, є головна частина та епілог. В епілозі звучать молитви головних героїв-християн: вони ~~вибачаються перед Богом~~ [просять прощення (прощі) в Бога] за свої значні чи незначні гріховні вчинки й думки. Останнє слово лишається за Богом: "А щоб росла ваша віра у нових тілах, будете спокутувати старі гріхи в родах жертв своїх – тих, кого ви образили словом чи ділом, або до кого були байдужі... І возлюбіть їх, бо то є тепер ви..." ~~Дещо~~ [Трохи] незвично, що ~~опісля~~ [насамкінець] Бог залишає ще постскриптум: він закликає ці душі на Голгофі в Єрусалимі знайти табличку з іменами Степана та Марії Врублевських, які є прикладом праведників. Автор натякає на головну ідею роману: справжня людина-праведник – той, хто не лишає в біді інших, ~~не дивлячись~~ [незважаючи] на їх національну, релігійну, расову чи іншу приналежність [у нас немає дієслова "приналежати", це калька з рос. "принадлежность"], навіть ризикуючи власним життям.

Усі ситуації і [та] вчинки ~~умотивовані~~ [вмотивовані], бо ж відповідають характеру та [й] світогляду їх героїв. **12 балів.**

3. Характери персонажів повністю розкрито. Нацисти діють як нацисти, скнари як скнари, психи як психи, а люди як люди. Психіка кожного персонажа виявляється в його вчинках, іноді автор наперед ~~нам~~ розповідає про характер героя, завдяки чому ми розуміємо мотивацію його подальших учинків, хай навіть нелюдських. **12 балів.**

4. Мова твору багата. Переважно це українська літературна мова, але ~~звучать й інші~~ [ть+й+і=тьї; вкраплено й інші] (залежно від того, представник якої нації розмовляє): ідиш, російська, німецька, польська. Іноді автор дає переклад українською, інколи – ні. Поряд із українською літературною мовою трапляються поширені в Західній Україні діалектизми <...>. Є архаїзми, переважно церковного значення <...>. Не цураються ~~герої~~ [персонажі] й лайливих слів <...>, насамперед баба Ганка. Подекуди знаходимо розмовну лексику, сленг <...>. Граматичних помилок мало, але подекуди ~~зустрічаються~~ [трапляються], наприклад: чергування у-в, і-й, з-зі-із; "майстри по обробці" замість "із обробки" [навіть "із" не треба: майстри обробки], "наведення порядку для дому" замість "в домі", "на це запитання вона думала б" замість "над цим запитанням", "до них не відносилася" замість "їх не стосувалася", "замислювався за вічність" замість "замислювався про вічність" [у розмовному варіанті вживають навіть одесити: "Я вам не скажу за всю Одесу"], "піднесено доклала готовність співати" замість "піднесено доповіла про готовність співати", "появилася" замість "з'явилася", "відношення до чоловіка", "висилала чоловіка на пошуки" замість "відправляла" [якраз навпаки, таки ж *висилала*, а ще краще – *виряджала, випроваджувала, виштурхувала*, тільки не *відправляла*. Відправляється в церкві. Це поширений глюк, нав'язаний зозулиними яйцями оголошень на транспорті: поїзд чи автобус відправляється замість *вирушає, від'їжджає*]. Одним із огріхів є тавтологія. **10 балів.**

5. Читабельність, продаж. Роман читабельний, загалом усе зрозуміло, хіба що за винятком тих моментів, коли звучить інша мова без перекладу. Однак фрази прості, і з контексту того, що відбувається, можна здогадатися переклад [здогадатися про суть сказаного]. Твір надзвичайно драматичний і трагічний, не може залишити осторонь жодн[ої] Людин[и] [заперечення НЕ вимагає родового відмінка]. Змушує багато що переосмислити й багато над чим задуматися. Продаватися однозначно буде. **11 балів. Разом – 57.**

Максим Проскурін, 4-й курс (2015/16):

1. <...>Назва незвична, вона запам'ятовується хоча б асоціативно, і натякає на християнську (православну) та іудейську традицію зображати ~~та~~ [і] не

зображати Ісуса Христа (наскрізна тема твору: іудейський та [і] православний світогляд), їх різниця ~~та~~ [, а] головне [-] спільні риси. Заголовок ~~та~~ [і] зміст – пов'язані, хоча назва не розкриває всієї тематичної палітри. **10 балів.**

2. <...> Початок війни зображений ~~неочікуваним~~ [це калька, на жаль, дуже тепер поширена; утворить від неї іменник – неочікуванка? А от несподіванка нормально; отже – несподіваним] і приголомшливим: “– *Що, що таке сталося? – не міг допитатися Давид, а ніхто не міг вимовити страшну новину; лише Мірочка прошепотіла слово, значення якого не розуміла зовсім, але по реакції старших уявляла собі якогось невимовно страшного звіра: “Війна”...*”. Сім'ю Зільберманнів чекало ще багато випробувань. Естер, Міру та Давида ув'язнили в таборі, але дорожній майстер, українець Степан Врублевський[,] урятував та привіз їх до себе додому (до дружини Марії) ~~та~~ [і] вісімсот тридцять два дні переховував ~~від~~ [од] фашистів. **9 балів.**

3. **Мова героїв** доволі жива[,] ~~та~~ емоційна, але є й канцеляризми (*підопічних*). Дуже недбало передана мова львівських євреїв, її неможливо відрізнити від мови українців. Мені здається, що автор погано знає іудейський світ, їх[ні] традиції та побут, бо в ~~цьому~~ романі – [тире зайве] ~~це саме слабке~~ [найслабше] місце, їх світ вийшов “картонним”, “енциклопедичним”. Звісно, автор (а може й авторка, бо текст ~~екоріш~~ [радше] жіночий, дуже багато описів та дрібниць побуту) намагався зобразити ~~цих~~ людей ~~правдоподібно~~ [правдоподібно (реалістично)], але скотився до стереотипів та “єврейського кітча [кітч]”[,] і ~~якщо б~~ [якби] не українська сюжетна лінія Врублевських, то я ~~б взагалі~~ [узагалі] подумав, що це бліда копія “Піаніста” Романа Полянського. В [У] тексті дуже багато русизмів [росіянізмів] <...> (*черепичні дахи* [а як треба?], *прудкий палач, подумалось Давидові* [ну подумалося собі чоловікові, то й що?], *перський килим* [?], *Живучи* [а як щодо “де люди плачуть живучи”?], *всіх зразу* [викликає ~~відразу~~?], *часами* [потрібно подавати контекст чи бодай словосполуку бо, наприклад, у реченні “Він марив довоєнними часами” – все нормально], *нерозуміюче* [і тут без контексту не дотумкаю, що не так?]. <...> **11 балів.**

4. Щодо **психології героїв**, то[,] на мою думку, це одна з найсильніших сторін роману, бо все ж таки він “соціально-психологічний”. У процесі розвитку сюжету герої проходять шлях внутрішньої боротьби і змін у характері. (“*Змужнілий Давид до болі в очах дивився на сліпуче сонце: за вісімсот тридцять два дні темряви і майже тваринного існування він став зовсім іншою людиною. Він знав, чого він хоче... Куди йтиме... Що зробить в житті... А чого – не робитиме ніколи... Там, внизу, він осмислив інше сонце світу, і виніс його з підземелля у своїй душі...*”). **7 балів.** [У нас *біль* чоловічого роду, а тут росіянізм, на відміну від переважної більшості тих, що Ви навели вище. А також не фіксуєте важковимовних збігів приголосних межі словами: *тьвж, мвн*. І чому ж за “одну з найсильніших сторін” – найнижчий бал?]

5. **Читабельність.** Текст дуже насичений подіями та діалогами. Автор ніби намагався втиснутись ~~в об'єм~~ [обсяг] 100 сторінок (як для сценарію). <...> Але все ж таки в першій частині роману забагато деталізації, розлогих описів, які не мають жодного впливу на рух сюжету. Хоча деякі мотиви цих описів “вистрілили” у [в] майбутньому <...>. Друга частина роману динамічніша, багатша на події, процес читання стає цікавішим і пришвидшується. [У]теча з-під ув'язнення, організована Степаном[,] ~~написана~~ [описана] дуже майстерно (можна кіно знімати). Вісімсот тридцять два дні темряви б'ють більше психологізмом та розмірковуваннями головних героїв. Саме в цій частині назва роману розкривається ~~на повну~~ [сповна] і приводить нас до думки, що українці та євреї, християни та іудеї не такі вже й різні. <...>

Третя частина: ЕПІЛОГ та P.S. ЕПІЛОГ, в [у] якому почергово написані молитви Степана, Естер, Ганни Шо-Га, Юрка, Марії та навіть є звернення Бога (на мою думку, зайве, бо яке треба [мати] нахабство, щоб писати від ~~його~~ [Його])

імені). P.S. – показує що це була реальна історія і що в Єрусалимі на Голгофі є табличка на честь Марії і [та] Степана Врублевських... **8 балів. Разом – 45.**

У читанні романів брала також участь наша землячка, що мешкає в Росії. Вона з ностальгійним інтересом пододала всі 27 конкурсних творів (як і 19 у першому турі) й теж виставила бали у відповідній таблиці. За роман, що здобув у фіналі перше місце, її оцінки досить суворі: **8, 8, 7, 7, 6. Разом – 36.**

Оцінки викладача – 10, 11, 11, 7, 9. Разом – 48.

Остаточний рейтинговий бал – 46,5.

Юлія Кубай (Київ), “Душа” (Любовний роман).

II премія

Микола Гуменюк, 2-й курс (2015/16):

1. Заголовок. Така назва для роману вмотивована та дещо [сяк-так] розкриває зміст та[і] характер “Душі”, до того ж неможливо не [зайва частка] пройти повз активного [активне] бомбардуванням читача цим словом протягом усього твору. Щодо принадності у мене є сумніви, оскільки вона може приваблювати, а може й відсторонювати [відштовхувати (віднаджувати)] від себе потенційного читача, отже, назва спрямована на приваблення риби відповідної породи. Моя порада для того, хто буде сумніватись, чи його це твір: прочитайте пролог і, якщо він вас зачепить, продовжуйте читати [– читайте далі]. **6 балів.**

2. Композиція. Особливістю є подання дії очима двох героїв – Марка та Роксани [тут і далі треба з одним **н**, то помилка автора роману, її має виправити коректор. – А. Т.], які-ж [котрі,] як виявилось, підпали під висвітлену для нас у пролозі парадигму. Прийом не новий, але він дозволяє [дає змогу] глибше розкрити цю пару. Щодо сюжету, то мені він дуже нагадує досить популярний та звучний [співзвучний] за ідеєю фільм Тіля Швайгера “Босоніж” (“Barfuss”, або більш відома назва в російському варіанті “Босиком по мостовой”). Подивившись анотацію до цього фільму, можна зіставити дещо і з цим романом, більше того, багато деталей просто кричать про себе (прогулянки з морозивом, наприклад). Отже, Марк, мер невідомого міста, корупціонер та просто мерзотник, вирішує, за порадою геніального піар-менеджера, підняти свій рейтинг перед черговими виборами, відвідавши лікарню для психічно хворих, де він зустрічає талановиту Роксанну й бере її під свою опіку. Він має коханку Анну, яка офіційно є його нареченою, та секретарку Полі, яка після багатьох років роботи з Марком не може зрозуміти їхніх відносин [взаємин] – дружба чи все ж робота. У нього є й вороги: Мирослав, чесний “мент”, який підкидає йому “зеленого” колегу, аби той слідкував за Марком; Діма – колишній мер цього міста, який хоче прибрати Марка з цього світу чи хоча б політики, підставивши його, – справи з “південними” хлопцями з турецької мафії. Щодо Роксани, то у [в] неї, звичайно, своє розуміння цього світу та аменція, симптоми якої схожі на амнезію. Дівчина має лише рідного брата Злата, але і його вона погано пам’ятає. Звичайно, що між Марком і Роксаною виникає зв’язок і Марк змінюється заради дівчини, покинувши своє минуле грішне життя. Загалом, якщо не брати до уваги те [того], що фінал нам зрозумілий, роман має декілька цікавих моментів – підставні мафіозі, фіктивна смерть Марка, натяк на кохання Марка як на шаленство та енциклопедичні пояснення тих чи тих явищ. Що ж, маємо конденсований любовний роман з елементами політичної хроніки. **7 балів.**

3. Психологія персонажів. Тут вже [уже] цікавіше. Оповідь від осіб різної статі одразу дає зрозуміти нам статтю автора, оскільки [бо] така поведінка чоловіка існує хіба що в уяві жінки або малодосвідченого підлітка, якого ще не покинули порухи максималізму. [До оголошення результатів конкурсу рецензент не знав статтю автора. – А. Т.]. Щодо намагання передати дивакуватість Роксани,

то все виглядає дещо [видається трохи] награним та штучним. Це може навіть зупинити спроби [порухи] співчуття до героїні у [в] читача з крем'яним серцем або раціональним способом мислення. Діагноз, на мою думку, не виправдовує такого промаху. Щодо решти героїв, [то] автор вдало проробив їхню мотивацію [їхніх учинків]. Отже, наступного разу автор [він] має враховувати джендерні особливості і [та] ступені прояву психічних розладів. **8 балів.**

4. Мова. Тут все [усе] дуже складно, оскільки мені здалося, що роман почала писати одна людина, а закінчила інша, бо перші п'ять розділів можна назвати енциклопедією усіх [всіх] можливих помилок і так званих глюків, але перенасичення [перенасичене] вживання дієприслівникових зворотів та фраз типу [на кшталт] “кинув головою у сторону неї” каже нам про хибність такої думки. Роман потребує або кропіткої праці редактора, або переписування автором, чи навіть знищення. Мова нагадує недолугі переклади українською, але, до слова, і мені є до чого прагнути. **(3 бала)** [3 бали – привіт інтернетній пошті].

5. Читабельність. Хоч сюжет і цікавий, але свідоме чи несвідоме калькування зі згаданого вище фільму скоріше відвернуло мою увагу. Зараз роман не готовий до читання, оскільки він потребує хорошої редакції, але згодом він може бути цікавим для усіх [всіх] шанувальників цього жанру незалежно від статі та віку. **4 бали. Разом – 28.**

Рустам Халіков, 2-й курс (2015/16):

1. Претензійна назва, виправдати яку міг щонайменше Аристотель. Утім, [зайва кома; *утім* тут означає *проте*, тож на початку речення не відокремлюється] настрою роману і [й] темі відповідає.

2. Властолюбний [Владолубний] політик Марк прозріває, закохавшись у божевільну, Роксанну. Першу частину роману він зайнятий справами, потім його викрадає мафія. Розшук виявляє його причетність до вбивств. Порятунком. Епілог: вони разом уже десять років, протягом яких Роксанна страждає загостреннями хвороби. Наприкінці Роксанна [вона] знову пробуджується. Побудований роман на протиставленні серйозним політичним ділам кохання емансипованого Падишаха. Сюжет задовільний, проте на кожную дію накручено по кіло рефлексії. Складається [Таке] враження, що це – щоденникова фантазія, а наприкінці автор і просто не наговорився.

3. Розповідь, яку почергово ведуть герої[,] – лише фантазування та описи, мовби вони валер'янки напились. Подекуди це прямо суперечить сюжетній напрузі [потребі розгортання сюжетної напруги]. Одні і [й] ті самі почуття виражені двома тисячами алегорій і метафор. **Характери** надто прості для любовного роману. Більше сподобалася лінія про відносини [стосунки (взаємини)] Марка з Мирославом. *Les extremities se touchent* [Крайнощі сходяться (франц.)] – непоганий приклад.

4. Мова проста і розлога, з росіянізмами.

5. Читається легко та нуднувато. Не знаю, чи буде роман цікавий школяркам.
Бали: 3+7+5+6+4 = 25.

Експерт із діаспори: 7, 7, 6, 7, 5. Разом – 32.

Оцінки викладача – 6, 7, 7, 7, 6. Разом – 33.

Остаточний рейтинговий бал – 30.

**Сергій Батурин (Київ), “ШизГара”.
(Міський роман-ностальжі).**

III премія

Цей роман ми читали на попередньому етапі з третьокурсниками, вивели його у фінал, де читали вже другокурсники, тому тут значно більше рецензентів. Крім того, захочувалося “понаднормове” читання. Чому? Після ознайомлення з рецензіями здогадатись буде неважко, а все ж забіжу наперед:

важливо зацікавити молодих літераторів нагальною проблемою творення сучасного україномовного міського тексту, до того ж нештучного, та ще й київського. І це, здається, вдалося, бо вони з великою цікавістю зустрілися згодом з автором уже виданого роману, ставили йому гострі запитання, брали участь в усному обговоренні форми і змісту твору, “дописуванні” різних варіантів фіналу тощо. – А. Т.

Анна Породко, 3-й курс (2015/16):

1. Заголовок. Старше покоління знає, що під назвою “Шизґара” була поширена в СРСР легендарна пісня “Venus” групи “ShockingBlue”. <...> Молодь цього не може знати, і назва здається загадковою. <...> На мою думку, заголовок обраний дуже вдало, оскільки відразу зацікавлює читача.

2. Композиція. Роман має пролог, епілог та 26 розділів. Цікаво, що автор уписує перелік дійових осіб та вдало використовує [застосовує] рамкову композицію. Основна розповідь зображується [Основну розповідь подано] як спогади головного героя, і, можливо [мабуть], цим можна виправдати певну хаотичність викладу подій. **Фабула:** роман оповідає про пригоди і взаємовідносини [взаємини] гурту молодих киян наприкінці 70-х років минулого століття. Розпочинається твір тим, що зрілий Олексій [літній чоловік] їде у [в] метро і [й] зустрічає жінку, схожу на його перше кохання. Розпочинаються його спогади, що відносять у далеке минуле – про вечірні гуляння молоді на “п’ятаку”, співи на гітарі, вигулювання собак на пустирі, перші атракціони, бійки угруповань, цікаві родинні історії друзів, експедиції у продуктові магазини за дефіцитними товарами, перші дівочі поцілунки та обійми, давні плітки Києва, купання на пляжах озера і багато-багато чого іншого з молодості Олексія. Зрештою, чоловік виходить на потрібній станції метро і, вже вийшовши з вагона, впізнає голос жінки – то таки була Ірина – його перше кохання. Та вже пізно повертатись – двері зачиняються, і вагон швидко їде далі. На жаль, Олексій продовжує жити [ме] своїм розміреним заможним життям, не підозрюючи, що Ірина ще довго буде їздити у [в] той самий час на тій же лінії метро, сподіваючись зустріти коханого...

3. Психологія персонажів. Усі вчинки героїв вмотивовані [умотивовані], кожен діє відповідно до свого характеру і [й] часу. Головний персонаж Олексій, як і його кохана Ірина, переживає справжню еволюцію у світосприйнятті, оскільки саме їх [ні] долі зображуються від молодості до зрілості. Але фінал розкриває головного героя у [в] не дуже гарному світлі: Олексій не захотів навіть спробувати знов [у] віднайти своє “величезне кохання”.

4. Мова яскрава і [й] неоднорідна. Смачно використовується [лунає (звучить, вживається)] молодіжний сленг, що є важливим елементом для відтворення епохи та соціального прошарку (“чотких” парубків і чувих). Також за допомогою мови автор підкреслював індивідуальність персонажів. У тексті присутні [трапляються] стилістичні та орфографічні помилки, але їх не дуже багато.

5. Читабельність. Найбільша родзинка роману – це описана епоха, адже творів про період застою у [в] СРСР надзвичайно мало. Для старшого покоління може бути цікавим через власні спогади, а для молоді може здатися нуднуватим. Розчаровує фінал – доволі примітивний і стандартний. На мою думку, твір може сподобатися більше чоловічій аудиторії, оскільки вуличні хлопчачі відносини [стосунки] та бійки є не дуже цікавими [цікаві] для дівчат.

Бали: 12+8+12+11+9 = 52.

Оксана Харун, 3-й курс (2015/16):

1. “Шизґара” – і у [в] голові одразу лунають знайомі акорди гітари, танцювальний ритм, іноземні слова, яких ти ніколи не знала, бо це не так [то] вже й важливо, словом, поринаєш [в] у атмосферу. Ця відома пісня – те, що миттєво поєднує роман із читачами, викликаючи довіру і [й] породжуючи певні спогади. Ти починаєш мугикати собі під ніс мелодію [.] і це дарує хороше передчуття щодо історії. Однозначно влучний заголовок.

2. Історія втягує тебе у [в] життя Києва 80-х років. Епізоди часто прописані з точки зору [позицій] різних персонажів, тому насправді подій не дуже багато; є вставні історії, проте іноді це може заплутати, але загалом дозволяє [допомагає (дає змогу)] цікаво розширити сюжет. Описи надзвичайно сильно занурюють тебе в цей атмосферний період із ситуаціями “двір на двір”, “брат за брата” і “свій район – чужий район”. Через це наприкінці роману екладається [постає] враження, що чогось не вистачає. Любовна лінія Олексія та Ірини прописана дуже поверхнево [поверхневий натяг води – то у фізиці, а тут – поверхово] й навіть зіжмакано – знайомство, декілька спільних ситуацій, а розвиток стосунків і вияв почуттів, які швидко розпалися – вєє [усе] в [на] останніх сторінках. Якби це було детальніше прописано, не залишалось би відчуття передчасного завершення і [й] навіть певного розчарування.

3. Найкраще прописаний Олексій. Хоча Ірина – теж один із головних персонажів, проте її психологія розписана поверхнево [відтворена поверхово], як у другорядних персонажів. Мені трішки не вистачило персонального емоційного насичення центральних героїв. Можливо, тому еклається [виникло] враження, що автор акцентує на епосі, загальному мисленні тогочасної молоді та трендах, [а] ніж на прописуванні індивідуальних рис.

4. **Мова** зрозуміла всім поколінням. Автор пояснює сленгові слова, хоча більшість нам відома. Завдяки жаргонам та різним смачним словечкам роман читаєш тільки з насолодою.

5. На мою думку, роман буде цікавим для всіх. Старше покоління згадає молодість, а молодше впізнає теперішні закони вулиць, хоча й не такі жорст[о]кі. Читатимуть представники обох статей: дівчата теж полюбляють бійки, просто можуть не показувати цього. Читатимуть – і підспівуватимуть!

Бали: 12+8+8+11+11 = 50.

Соломія Левус, 3-й курс (2015/16):

1. Шиз-ґа-ра. Щось надзвичайне, космічне. Незрозуміле й інакомовне. Але щось таке знайоме, навіть для нас – дітей XXI століття. А що вже говорити про тих, чия молодість квітнула під звуки тієї ж самої “Шизґари”, ім’я якій насправді “Venus”, себто популярної у [напри]кінці 70-х – [на] поч. 80-х років пісні гурту “ShokingBlue”. Одначе впізнаваною вона буде саме завдяки цим словам: “She’sgotityeah, Baby, she’sgotit...; шизґара... шизґара...” Пісня, що стала гаслом цілої епохи – [чи] знайомий читач із нею, чи ні – безумовно [безперечно.] зацікавить.

2. Складається із 26 розділів, прологу й епілогу, що створюють своєрідну рамку, оскільки відображають сучасність: випадкову, мимовільну зустріч колись закоханих підлітків, дороги яких розхрестилися [гарний неологізм!] у [в] дорослому житті. Жінка, яку бачить Олексій у метро, дуже схожа на його перше справжнє кохання (так і є), тому викликає караван спогадів солодкої минувшини, що надалі слугують основним матеріалом для роману. Прогулянки містом, посиденьки на “п’ятаку”, боротьба “чотких” парубків із хуліганськими конторами. Походеньки за цукром, чоловіча дружба, присмак перших поцілунків і болючого розчарування, співи під романтичне бренькання гітари і ще багато-багато іншого, що аж пашиє молодістю і [й] безтурботністю. Місто, воно живе: дихають ошпарені сонцем вулиці, сміються порепані дахи, перегуються зморені води Дніпра. Київські вулиці помережані тисячами кроків і мільйонами голосів, які [що] якимось дивним чином знаходять одне одного. Імена відомих гуртів, виконавців, детальний опис так званих контор [якщо є “так званих”, то лапок на конторах не треба], розваги, оригінальність одягу, соковитий сленг – і не тільки – вєє [усе] це створює вибухову суміш вісімдесятих. Тому й не дивно, що для окреслення [особливостей] жанру автор обирає “міську ностальгію”. Загадковості, подекуди з гумористичним настроєм, додає розширення часових рамок через заглиблення у [в] минуле: зачаровує

[зачаровують] історія вправних кравців Шварцбергів, легенди старого міста. Однак велика кількість героїв [і]з найрізноманітнішими кличками розпоршує увагу читача. Сюжетна лінія головних персонажів Олексія й Ірини окреслена не чітко [нечітко], занадто скупий проміжок часу вони провели разом, тому мелодраматична кінцівка схвильовує не надто [дуже]. Навіть здається, що роль головного персонажа перебирає на себе власне гурт друзів, що [які] збираються на “п’ятаку”.

3. Підліткова **психологія** прописана добре, проте лише в **парадигмі** [та не треба тут таких розумно-дурних слів! – протягом] вузького проміжку часу, тому про особливий психологічний розвиток героїв говорити не варто.

4. **Мова**, збагачена великою кількістю сленгу, індивідуалізує персонажів, допомагає поринути в атмосферу епохи. Діалоги живі. Подекуди **зустрічаються** [трапляються] граматичні помилки, але їх не так уже й багато.

5. Цільова аудиторія роману – підліткова, переважно чоловіча. Можливо, захочуть поринути в минуле юнацьких років і “наші старші”. **Бали: 12+10+9+10+8 = 49.**

Ольга Химчак, 2-й курс (2015/16):

1. **Заголовок.** <...> Пояснюється назва із самого початку: герої “п’ятака” заспівають цю пісню, як тільки автор збере їх разом. Назву я вважаю вдалою: найпопулярніша пісня 80-х років підкреслює увесь колорит епохи.

2. **Композиція.** Роман чітко структурований: пролог, 26 розділів, епілог. Цікавий та сучасний прийом **використав** [застосував] автор: подано перелік персонажів, [і]з короткою характеристикою, що містить “родзинки” зі сленгу 80-х. Із цього списку ми бачимо, що діятимуть не пересічні люди, а вершки тогочасного молодіжного руху. <...> Рамка пояснює певну хаотичність викладу подій[:] – [тире не потрібне, бо можна вставити “а саме”] це спогади, які виникають сплесками. Фабула проста: Олексій випадково опиняється в метро (його машина зламана), він зустрічає дівчину, червоні нігтики якої стають каталізатором його спогадів. Він повертається у [в] юність, де жив за “чоткими” поняттями у своїй компанії, яка постійно збирається на п’ятаку. Хлопець закохується, аналізує себе і [й] людей довкола, вигулює собаку і [й] купує цукор, відпочиває та б’ється. Однак на своїй станції він [вже не юнак, а зрілий чоловік] виходить, вагон їде. Але голос, що він почув у [в] останню мить, дійсно [справді] належить його першій любові – [то] Ірина. Олексій вливається у своє спокійне життя грошовитого чоловіка, а Ірина кожен день [щодня] їздить тією ж лінією у [в] той самий час: вона по жіночому [ну не по-чоловічому ж! та й узагалі тут навряд чи варто зациклюватись на джендерному¹ підході] сподівається зустріти його ще раз.

3. **Психологія персонажів.** Слова [“]у[в]мотивованість[”] замало. Персонажі, окрім того, що відповідають внутрішнім параметрам (накштальт [на кштальт] хлопець 17 років, що закохується і [й] філософує), відповідають ще й сучасній їм

¹Це примітка для читачів. Саме так, *джендерному*. Адже культивуючи *гендер* або *гендеф*, убиваємо чотириох зайців: по-перше, стаємо більшими греками, ніж греки, бо в їхньому корені *γένος* перший звук ближчий до нашого [г], ніж до [r], і означає це слово *рід*, а не *стать* (звідси *ген*, *генетика*, *генерал* тощо); по-друге, стаємо більшими французами, ніж французи, бо їхнє *genre* походить від того ж кореня, трансформованого через латинське *genos*, і це також ще тільки *рід*, а не *стать*; по-третє, стаємо більшими американцями, ніж американці, бо в них те, що, крім роду, означає вже й *стать*, звучить як *джендер*. І в цьому останньому значенні його почали вживати саме американці, до того ж спочатку іронічно. Тож, запозичивши в цьому другому значенні термін, логічно було б і залишити його таким, яким його вживає весь світ. Ні, ми пішли “іншим путем”, за росіянами, але в них немає звука [h]. А в нас є тепер і [h], і [g], тому на radoцax, по-четверте, стаємо більшими росіянами, ніж росіяни: то ги-каємо, то ги-каємо. І – що цікаво – в усних розмовах із цими аргументами згоджуються всі нормальні люди, зокрема й ті, що, заохочені міжнародними грантами, швиденько починали полювати на зайців. Але, кажуть, воно вже так пішло, то хай буде. Ні, шановні колеги, хай не буде, хай живуть оті чотири зайці невбитими. І ще й ще раз проконсультувавшись із фахівцями з англійсько-американської, давно кажу, пишу і студентів переконую – *джендер*. Тим паче, що африката *дж* у нас природна: *джміль*, *дженджер* (експресивний архаїзм із негативним відтінком: такий собі легковажний фронт).

епосі, з її поняттями та людьми. Хлопці “п’ятака” взаємодіють з [із] навколишнім світом гармонійно, вони в нього вліт: знають правила та винятки, які тільки можуть бути. Герої вмістили в собі 80-ті з їх поняттями, можна сказати, що вони концентровано уособлюють найкраще з тих років. Хотілося б окремо відмітити [сказати про] хист автора до змалювання різних національностей (сім’я євреїв-кравців), статей (Ірина здатна змінюватися впродовж усього роману) і персонажів будь-якого віку та епохи (історія сім’ї кравців охоплює великий за проміжком час). Те[,] що видалося мені не-типовим [нетиповим], – велика увага хлопця до маленьких деталей: за стільки років він не забув колір нігтів своєї коханої. Виникає питання: чому людина [, така] настільки уважна до дрібниць[,] не помічає великих речей та подій. [Може, саме тому, що занурена в дрібниці? А тих нігтиків, як потім відповів автор на це ж запитання, поставлене вже усно, він і досі не забув].

4. Мова. Помилки небагато, і мають вони не грубий характер [вони не грубі] (зайві коми, друкарські помилки). 70% популярності цього роману – колоритна мова. Український сленг є “нововведенням” для мене. Авторські ремарки та примітки теж витримані в стилі 80-х років. Те[,] що додає автору [авторові] балів[,] – пісні, легенди та забобони, витворені у 80-х роках, він використовує у своєму тексті, [залучає у свій текст], дає їм друге життя.

5. Читабельність. Реалії тих років, які охопив роман, не зрозумілі [незрозумілі й] та віддалені від сучасної молоді. Для мене було приємно читати про закони та поняття, які спрощували життя людини і [й] закликали до згуртованості. Можливо, такі тексти пробудять у людях усвідомлення того, що українська мова придатна для повсякденно-модного спілкування, що нею можуть розмовляти певні “класи” молоді. Для зрілого за віком реципієнта “Шизґара” стане зануренням у минуле. Фінал – типовий, але мені здалося, що незустріч героїв – показ того, що ті роки минули, і це на краще. Такий роман буде цікавий обом статям. Хлопці поглибляться у стратегічний аспект [?], дівчата – у кохання, що змальоване [змальоване] досить трагічно (а трагічність і дидактичність, певною мірою прозора і [й] легка, завжди приваблювала[и] дівчат). **Бали: 11+10+12+12+10 = 55.**

Валерія Колодій, 2-й курс (2015/16):

<...>**2.** Автор гарно вправляється із [порається з] рамковою **композицією** твору, спогади описані хаотично, але водночас гармонійно: композиція не порушується і нескладно зорієнтуватись у переходах від одного спогаду до іншого. Колоритно передано атмосферу життя молоді 70-х рр. [років: два поспіль скорочення техреди не рекомендують] минулого століття, прогулянки друзів на “п’ятаку” чи на “Броді”, захоплення музикою, гру на гітарі, стосунки київських “контор”, купання на пляжах Києва, тогочасна мода, дефіцит товарів, перше кохання тощо [цікаве поєднання: кохання і тощо]. <...>

3. Характери яскраво зображують [відображують] життя і [й] колорит епохи, герої думають і діють відповідно до свого часу, є носіями тодішнього світогляду. Вони достатньо індивідуалізовані, їх[ні] вчинки вмотивовані.

4. Мова. Лексика багата, нетипова і [й] неоднорідна, змінюється залежно від зміни епох, про які ведеться оповідь. Потрібно відзначити, що [кажіть без оцієї псевдомудрої канцелярщини:] [М]ова змінюється разом із філософією певної епохи та світосприйняттям її героїв. Наявні Трапляються граматичні помилки, але [іх] порівняно [небагато]. в невеликій кількості.

5. Читабельність. Вікова аудиторія може бути різною: від молоді аж до літніх людей. Цікавіше буде людям, що застали цю епоху, сучасна молодь не завжди зможе зрозуміти твір через специфіку самої епохи 70-х, але і їй це може бути цікаво, залежно від індивідуальних уподобань. **Бали: 12+10+19+11+10 = 53.**

Тетяна Петренко, 2-й курс (2015/16):

1. Заголовок зацікавлює своєю оригінальністю. <...> Назва відповідає роману, адже маркує цілу епоху, про яку йдеться. Ця пісня з'являється протягом усієї розповіді в різних епізодах, більше того, створює атмосферу 70 – 80-х років минулого століття.

2. В основі роману історія Олекси – звичайного київського хлопця. Лише на початку роману і в кінці ми [та наприкінці] бачимо Олексія дорослим чоловіком. Основна розповідь про юність головного героя. Перше кохання, “контори”, Київ 70-х [і]з його чергами у [в] магазини, пляжами, дефіцитним одягом, колоритними історіями про злодіїв, яким завжди давали десять років ув'язнення.

Олексій переїжджає з батьками до іншого району Києва. Та свою школу і друзів не залишає. Майже кожного вечора повертається на “п'ятак”, де збираються його побратими: Сашко Шварцберг, Микола Можайський, Котя, Сорока та інші. Але в Олексія з'являються нові знайомі і в [й у] новому дворі. Він гуляє з ними, коли виводить собаку. Одного разу до них у компанію приходять дівчина Ірина зі своїм ердельтер'єром. Ірина дуже подобається Олексі[єві], але із-за хлопчачої солідарності [через свою хлопчачу солідарність] він від неї відмовляється, бо Белс пішов проводити її першим. Олекса починає зустрічатися з іншою дівчиною – Ленкою Стрілою. Все [Ціле] літо Олексій проводить “на п'ятаку” з друзями. Вони їздять на пляж, гуляють, відпочивають. Потім літо закінчилось і дещо змінилось. Ірина покинула Белса, а Лена почала віддалятися від Олексія. Зрештою, одного дня у квартирі Алекса пролунав дзвінок. Йому подзвонила Ірина й попросила допомоги з магнітофоном. Олексій прийшов до неї, і нарешті вони зізналися одне одному в симпатії під відому пісню “Шиз'гара”, яку постійно грав Фортуна на п'ятаку. Далі автор переносить нас у сучасність, де Ірина з Олексієм їдуть у метро, але не [в]пізнають [одне одного] один-одного [то було б два чоловіки, що пізнають (пізнання – штука філософська й сексуальна)]. У романі є два розділи[,] присвячені Ірині. Один розповідає про її юність, а інший [другий (бо їх два)] розкриває її долю і побіжно – Олексія. Автор залишає нам відкритий кінець [!], коли пише про те, що Ірина побачить не-скоро [нескоро] Олексія Володимировича в метро, але[,] вірогідно[,] така можливість буде. [Не пише він цього, то Вам так хочеться, але перечитайте фінал чи хай буде й кінець: саме відсутність гепі-енду робить роман “дорослим”, підносить над середньо-маскультівським рівнем].

Дуже цікаві інші сюжетні лінії. Невеличкі розповіді гармонійно вписані в картину роману. Вони роблять його захоплюючим [не варто плюватися дієприкметниками – захопливим]. Розповіді про сімейні лекала Шварцбергів, годинник Можайських, історія про Сороку і його кривдників. Це була своєрідна прикраса [додатковий (колоритний) контекст] основної оповіді.

3. Персонажі дуже добре змальовані. По-перше, мислення юнаків, їх[ні] інтереси і світогляд відповідають періоду, про який йдеться у [в] романі. Пояснення поведінки дівочих персонажів голосом самого автора також добре продумане. Ірина – дитина, яка [котра] була улюбленицею до того, як з'явився маленький братик. Ленка – дівчина, яка [що] прагнула дорослості й уваги збоку [“з боку” в цьому разі пишеться окремо, але не треба тих боків узагалі] юнаків. Кожна дія обумовлена [зумовлена] ситуаціями, епохою.

4. За мову окремих плюс автор[ові]. Хоча були [трапляються] деякі лексичні помилки, [зате] київський молодіжний сленг був бездоганним [можна вважати певним відкриттям в українській літературі]. Мова персонажів була максимально природна [природна].

5. Роман читається дуже легко. Історії з життя київської молоді 70-х цікаві для молодого покоління, [коми не треба] як своєрідна екзотика. Для старшого покоління [тут крапка чи залишаєте на фінал “відкритий кінець”?].

Бали: 12+11+11+10+11 = 55.

Марія Зарудна, 2-й курс (2015/16):

<...> 2.<...> Цікавим і корисним є перелік персонажів роману, поданий на початку, разом [і]з коротким описом, де автор застосовує сленг та жаргон, що є характеристикою культурного осередку. Цей прийом[,] запозичений з [із] драми, ніби налаштовує на динамічність подій. Олексій, нині дорослий чоловік, пригадує своє життя у 80-х роках ХХ століття. На згадку йому приходять [спадують] пригоди його молодих друзів в [у] Києві: вечірні посиденьки на “п’ятаку” зі співами під гітару, історіями друзів, вигулювання собак на закинутих, незабудованих пустках, бійки його друзів з іншими місцевими, що було популярно в той час, спогади про перші атракціони, похід за цукром в [у] магазини, черги за дефіцитними товарами, стосунки з дівчатами, пригоди на озері, словом, те, що наповнювало його життя того часу. Вже коли він виходить [виходячи] на своїй станції метро, він чує знайомий голос і впізнає Ірину, яка й була його першим коханням. Однак, [коми не треба] Олексій продовжує жити [і далі живе] своїм теперішнім життям, залишивши романтику 80-х разом з усім, що там було[,] у минулому, а Ірина продовжує [, драматичні колізії життя якої, ніби схаменувшись, насамкінець стисло переповідає автор, має намір] в один і той самий час їздити цією лінією метро в надії зустріти цього чоловіка [своє перше кохання] ще раз.

3. Майстерно виписані **персонажі** діють [у]мотивовано, відповідно до своєї характеристики, образу, ролі в романі. Усі вони мають риси своєї епохи, яка впливає на їх[ні] вчинки (наприклад, посиденьки з гітарами, їх[ні – гітар?] прізвиська, що було модним того часу). Олексій постає як дві різні людини, він змінюється, тоді, [кома зайва] як дворова романтика робили з нього молодого бунтівника, який [що] живе, закохується, творить дурощі, ризикує життям, шукає пригоди [пригод], однак тепер він дорослий і він не може впустити цей вихор в своє життя, бо воно теж змінилося. Персонажі діють не тільки відповідно [не тільки] до епохи, а і [й] до свого віку. Дівчата – молоді кокетки, хлопці – “круті перці”, усі вони намагаються створити свою спільноту, де діють інші правила, жити “по поняттях”.

4. Мова. Яскрава мова персонажів [і] головне[,] самого оповідача характеризує манеру роману [письма], відповідає жанру, який автор визначив сам автор[:] “міський роман-ностальжі” (ще один приклад сленгу в романі). Мовних помилок в романі небагато, що так само полегшує прочитання, до того [ж] технічного характеру (описки, зайва кома, іноді збіг звуків, що порушує милозвучність). Вдало і [й] доречно автор використає [уживає (уводить)] сленгову мову, що перш за все [передусім] зацікавлює і дає змогу зрозуміти психологію персонажів і [та] колорит епохи. “Чоткий” хлопець, симпатні чувіхі [чувіхи] – не є новим прийомом для літератури, особливо в жанрі міського роману, однак варто зазначити, що автор використав його [звертається до сленгу] вдало, мова звучить органічно у [в] нього, його героїв. Іншомовні запозичення, які були частиною молодіжної мовної культури, перероблені популярні пісні, народні прислів’я та приказки, авторські [ви]носки, що пояснюють деякі речі[,] теж гармонійно вписуються в характер оповіді, доповнюючи її.

5. Читабельність. Роман орієнтований на різні соціальні прошарки та вікові групи. Оскільки для молодого читача – [тире не тре] це стане своєрідною екскурсією в минуле батьків, для дорослих – спогадом про їхнє життя, про молодість, що завжди є привабливою темою, оскільки це є те, чого по суті не повернеш. [Автор] Роман майстерно знайомить читача з[і] своєрідним світом, який створився в повсякденному житті 80-х. Він правдиво описує проблему цього періоду в СРСР, дефіцит в магазинах, період, що передує “кривавим” 90-м, постійні з’ясування стосунків між районами в Києві, як і в інших містах, однак на фоні [тлі] цього постає [яскравішає] молода романтика, яка [що] приваблює новизною теми, нешаблонністю зображення. Тема водночас

постає як щось екзотичне, оскільки вона є віддален[а] в часі, однак і життєв[а], реальн[а], бо дійсно [справді] відображає життя. Орієнтована на різного читача, нескладна історія, яка **дещо** [трохи] обірвано закінчується. Сама колоритна історія[,] уписана в **мотив** [часопростір] метро[,] **виглядає** [видається] досить обмеженою, ніби поміщеною в клітку. Однак, на мою думку, роман може мати успіх серед різних груп читачів, можливо, він затримається навіть на книжковому ринку на довгий час. **Бали: 12+10+11+12+10 = 55.**

Експерт із діаспори: 9+6+5+6+6 = 32.

Оцінки викладача – 11+11+10+11+11 = 54.

Остаточний рейтинговий бал – 51.

Отже, у ролі колективного експерта Міжнародного конкурсу “Коронація слова – 2016” виступили, зокрема, студенти спеціальності “Літературна творчість, українська мова і література”. Це перспективні літературознавці, поети, прозаїки, драматурги. Важливо, що рецензуючи щороку романи, вони теж ніби впрягаються в колісницю творчих турнірів, приміряють на себе цю заманливу “шлею” (деякі вже й самі є лауреатами різних конкурсів). Їхні оцінки (часом із яскравим унаочненням тези П. Рікера про конфлікт інтерпретацій), винесені на основі поєднання “класичних” і “маскультивських” критеріїв, загалом збігаються з остаточними ухвалами журі. Однак не без деяких нюансів. Ось і 2016 року в “Коронації слова” перше місце здобув у нас роман **Сергія Батурина “Шизґара” – 51 бал**; друге – **Тетяни Пахомової “Я, ти і наш мальований і немальований Бог” – 46,5 бала**; а роман **Юлії Кубай “Душа” з 30-ма балами** взагалі не увійшов до трійки призерів. Тобто, якби журі пішло тільки за нашими оцінками, то мало б переставити лауреата третьої премії на перше місце. Натомість романи **Йосипа Струцюка “Подорож до Саєур-могили”** з майже бездоганною мовою й актуальним сюжетом та **Андрія Цінцірука “Коло Елу”** з масою однотипних мовних недоладностей, але цікавим змістом, оригінальною композицією набрали в нас по **41 балу**, тобто більше, ніж перший призер.

“В одну телегу впрячь не можно / Коня и трепетную лань” – відомий афоризм Івана Мазепи з поеми О. Пушкіна “Полтава”. Цілком очевидно, що у філологів-літераторів гору бере не кінь видавничої прагматики (хоч і його запряжено), а все ж таки лань мистецької поетики. І це також урахувало журі конкурсу, нагородивши Йосипа Струцюка й Андрія Цінцірука спецвідзнаками від Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Приємно також, що спецвідзнаку від учасниць Львівського жіночого літературного клубу “Найкращий твір про кохання” здобула за роман **“Неспокій”** наша випускниця 2009-го року **Інна Немировичана**.

Підсумкова таблиця студентських рецензій на всі 27 романів фіналу налічує 47 сторінок тексту, набраного 9-м кеглем у форматі альбому, майже без полів. Там чимало цікавих роздумів. На жаль, довелось обмежитися.

Отримано 18 серпня 2016 р.

м. Київ